

των, ἡ τοῦλάχιστον διὰ τῆς σιωπῆς των, τὴν τερατώδη ταύτην ἀνισότητά. Ὁ Θεὸς Πλάτων συνοικίζει τὴν ἰδανικὴν τοῦ πολιτείας ἀπὸ δούλων. Ὁ Ἀριστοτέλης ὀρίζει τὸν δούλον κτῆμα ἐμψυχον, ὄργανον ἀχώριστον τοῦ δεσπότου· τὸν ἐξομοιοῖ μὲ τὰ ἄλογα ζῶα, καὶ τοῦ ἀφαιρεῖ τὴν διάνοιαν. 'Ἔστι γὰρ φύσει δούλος ὁ δυνάμενος ἄλλου εἶναι, διὸ καὶ ἄλλου ἐστὶ, καὶ ὁ κοινωνῶν λόγου τοσοῦτον, ὅσον αἰσθάνεσθαι, ἀλλὰ μὴ ἔχειν.'

Τὴν αὐτὴν ἰδέαν ἔχουσιν ὡς πρὸς τὴν δυστυχὴ ταύτην μερίδα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους καὶ οἱ σοφοὶ τῆς Ἰταλίας. Ματαίως ἤθελε τις ἀναζητήσκειν εἰς ὅλα τοῦ Κικέρωνος τὰ συγγράμματα μίαν καὶ μόνην λέξιν δικτοῦ καὶ συμπαθείας ὑπὲρ αὐτῆς.

Πρῶτοι μὲν οἱ Στωϊκοὶ διεκλήρυσαν μὲ δειλίαν ὀλίγον τι, εἰς μίαν ὅμως ἐποχὴν, καθ' ἣν αἱ Χριστιανικαὶ ἰδέαι ἤρχισαν νὰ ἀναφαίνωνται, καὶ νὰ ἀναμοχλεύωσιν ἐσωτερικῶς τὴν Ῥωμαϊκὴν κοινωνίαν.

Ὁ Χριστιανισμὸς μόνος ἐκαθάρισεν ἀπὸ τὸ μέγα τοῦτο μόλυσμα τῆς παλαιᾶς πολιτείας· ἀναγγελλόμενος ὡς θρησκεία γενικὴ, καθιστᾷ τὴν ἰσότητα μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Πρὸς ὅλους ἀδιαφόρως, ὅποιοιδήποτε χρώματος ἢ γλώσσης, διδάσκει τὴν αὐτὴν διδασκαλίαν, διαγράφει τὰ αὐτὰ καθήκοντα, προαναγγέλλει τὴν αὐτὴν τύχην· ὅλους ἰσους ἐκ γενετῆς, ὅλους ἰσους μετὰ θάνατον, τοὺς θεωρεῖ ἰσους καθ' ὅλην τὴν ζωὴν, καὶ εἰς τὸ ἔδαφος τῶν ἱερῶν ναῶν καὶ ἐπὶ τῆς ἀγίας αὐτοῦ τραπέζης.

'Οὐκ ἐνὶ Ἰουδαίῳ,' λέγει ὁ ἀπόστολος Παῦλος, 'οὐδὲ Ἕλλη· οὐκ ἐνὶ δούλῳ, οὐδὲ ἐλεύθερῳ, οὐκ ἐνὶ ἄρσεν καὶ θῆλῳ. Πάντες γὰρ ὑμεῖς εἰς ἓστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.' Καὶ ὅμως οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι δὲν ἔφεραν τὸ πῦρ καὶ τὸν σίδηρον εἰς τοὺς κόλπους τῆς παλαιᾶς Ῥωμαϊκῆς κοινωνίας. Δὲν ὠνόμασαν ποτὲ νέους Σπαρτάκους τοὺς ἀποστατοῦντας δούλους ὑπὸ τὴν σημαίαν τοῦ σταυροῦ. Ὁ Χριστιανισμὸς δὲν προχωρεῖ οὐδόλως διὰ τῆς βίας· παραδέχεται ἐν πρώτοις ὅλα τὰ εἶδη τῶν κυβερνήσεων, ἀποβλέπων μόνον πρὸς τὰ ἄτομα, ὁμιλῶν εἰς τὰς καρδίας, καὶ μεταβάλλων τὰ ἥθη καὶ τοὺς ἀνθρώπους. Ὅποταν δὲ ἡ ἐσωτερικὴ καὶ σιωπηρὰ αὕτη μεταβολὴ ἐκπληρωθῇ, ἡ ἐξωτερικὴ καὶ κοινωνικὴ ἔρχεται ἀναγκαίως μετ' αὐτὴν, ἀλλ' ἀφ' ἐαυτῆς χωρὶς κρότον καὶ χωρὶς ταραχὴν. Οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι ἀρκοῦνται νὰ ἐμπνεύσωσιν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ δούλου τὴν ἡθικὴν ἐλευθερίαν, καὶ τὸ αἰσθημα τῆς ἀξιοπρεπείας τοῦ ἀνθρώπου, νὰ ἐξορίσωσι δὲ ἀπὸ τὸ πνεῦμα τοῦ κυρίου τὴν δυναστείαν καὶ τὴν ὑψηλοφροσύνην. 'Οἱ δούλοι,' λέγει ὁ ἅγιος Παῦλος, 'ὑπακούετε τοῖς κυρίοις κατὰ σάρκα, μετὰ φόβου καὶ τρόμου ἐν ἀπλότῃ τῆς καρδίας ὑμῶν, ὡς τῷ Χριστῷ, μὴ κατ' ὀφθαλμοδουλείαν ὡς ἀνθρωπάρεσκοι, ἀλλ' ὡς δούλοι τοῦ Χριστοῦ, ποιοῦντες τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἐκ ψυχῆς, μετ' εὐνοίας, δουλεύοντες τῷ Κυρίῳ, καὶ οὐκ ἀνθρώποις. . . καὶ οἱ κύριοι τὰ αὐτὰ ποιεῖτε πρὸς αὐτοὺς, ἀνιέντες τὴν ἀπειλήν, εἰδότες ὅτι καὶ ἡμῶν αὐτῶν ὁ Κύριός ἐστιν ἐν οὐρανοῖς, καὶ προσωπολη-

ψία οὐκ ἔστι παρ' αὐτῷ! Ἰδὲ τοὺς βίους τῶν μαρτύρων. Οἱ πλείότεροι ἐξ ὧν ἐπισφραγίζουσι διὰ τοῦ αἱματός των τὴν μαρτυρίαν τῆς πίστεως αὐτῶν, ἀνήκουσιν εἰς τὴν τάξιν τῶν δούλων· ὅποια ἀξιοπρέπεια εἰς τὴν συμπεριφορὰν των! ὅποια εὐγενῆ αἰσθημάτων! ὅποια ἀνεξαρτησία εἰς τοὺς λόγους των! 'Εἶμαι δούλος τοῦ αὐτοκράτορος,' λέγει ὁ ἅγιος Ἰουλιανὸς ἀποκρινόμενος εἰς τὸν ἀνακρίνοντα αὐτὸν δικαστὴν, 'εἶμαι ὅμως Χριστιανὸς καὶ ἀπελεύθερος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.' Ἐξ ὧν τῶν θαυμάτων, τὰ ὅποια ἐλάμπρυναν τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν, τὸ λαμπρότερον καὶ τὸ θαυμαστότερον εἶναι ἴσως ἡ ταχεῖα καὶ ἐντελής μεταμόρφωσις τῆς καρδίας τῶν δούλων, ἐξαχρειωθείσης ὀλοτελῶς ἀπὸ τὴν καταδυναστείαν καὶ τὴν κατάθλιψιν.

"Ἔπεται ἡ συνέχεια.

ΠΕΡΙ ΘΗΡΟΚΟΜΩΝ.

ΤΟΠΑΛΛΑΙ, ὡς καὶ τὴν σήμερον, ὑπῆρχον ἀνθρώποι ἔργον ἔχοντες τὴν θηροκομίαν, ἡ τὸ ἡμερόνειν ἄγρια θηρία. Κατὰ τὸν Πλίνιον, τόσον ἐπιτήδειοι ἐγίνοντο τινες εἰς τὴν τέχνην ταύτην, ὥστε περιέφερον τὰ θηρία μὲ φύλλα συκῆς ἐστεφανωμένα· καὶ πολὺ δὲ πρὸ τῶν χρόνων αὐτοῦ, ὡς εὐλόγως ἐμποροῦμεν νὰ συμπεράνωμεν ἐξ ἀρχαϊκῶν ἀγαλμάτων, ὅπου ὁ Διόνυσος παριστάνεται ὀχοούμενος ἐφ' ἀμάξης ὑπὸ τίγρεων, λεοπαρδάλεων, ἡ πανθήρων συρομένης, πρέπει νὰ ἐνηργεῖτο ἡ τέχνη τῆς τῶν θηρίων ἡμερώσεως. Εἰς τῶν αὐστηροτάτων νόμων τοῦ Βουδισμού ἐπιτάττει 'νὰ τρέφωσιν οἱ εὐλαβεῖς μὲ τὸ ἴδιον αὐτῶν αἷμα τὰς γηραλέας ἀσθενεῖς τίγρεις,' ὅθεν συμπεραίνουσι τινες, ὅτι οἱ Ἰνδοὶ ἡμέρονον αὐτὸ τὸ ζῶον. Ἀμφιβολία δὲν ὑπάρχει ὅτι οἱ Μεξικανοὶ ἱερεῖς ἐγνώριζον τὴν τέχνην ταύτην, καὶ μάλιστα ἐπροσπάθουν πολὺ νὰ καθιστῶσιν αὐτὴν μυστηριώδη· πρὸς τοῦτο παρεσκεύαζον ἀλοιφήν, συστατικὴν τῆς ὁποίας μέρος ἦτον ἡ στάκτη φαρμακερῶν ἑρπετῶν, κατέκαιον δ' αὐτὴν εἰς τοὺς βωμοὺς τῶν ἐθνικῶν εἰδώλων· ἐκοπάνιζον ἔπειτα εἰς ἰγδίον τὴν ἐκ τῆς ἀλοιφῆς στάκτην, συμμιγνύοντες αὐτὴν μὲ πίσσαν, κώνειον, καπνόχορτον, καὶ ἄλλα ναρκωτικὰ φάρμακα. Τὸ δὲ προκύπτον ἐντεῦθεν σύνθετον ἐνίσχυεν αὐτοὺς, ὡς ἐπροσποιοῦντο, νὰ ὑπακούωνται ἀπὸ λέοντας καὶ τίγρεις.

Εἰς τὴν Ἀφρικὴν ὡσαύτως πρὸ πολλοῦ ἐνεργεῖται ἡ τῶν θηρίων ἡμέρωσις. Ὁ αὐτοκράτωρ τοῦ Μαρόκου ἔχει μεγάλα ἀνοικτὰ θηριοτροφεῖα εἰς τὴν Φῆς, ὅπου τίγρεις καὶ λέοντες τρέφονται ἀπὸ Ἰουδαίους φύλακας, οἵτινες πρὸς καθυπόταξιν αὐτῶν ἄλλο δὲν μεταχειρίζονται εἰμὴ ἐλαφρὰν βακτηρίαν· καὶ ὁ Πασᾶς δὲ τῆς Αἰγύπτου ἔχει τίγρεις ἡμερωμένας, ἐξ ὧν μίαν καλλίστην ἐπεμφε πρὸ ἐνὸς ἔτους εἰς τὸν βασιλεῖα τῆς Γαλλίας. Ὁ Δουξ de Choiseul, ὑπουργὸς Λοδοβίκου τοῦ δεκάτου πέμπτου, εἶχε πάντοτε εἰς τὸ ταμεῖον αὐτοῦ τιγροεἰδῆ αἰλουρον· ἀλλ' εἰς τὸν ἐν Παρίσις Βασιλῆα τὸν Κῆπον ἐφάνη μάλιστα μέχρι πόσου δύναται νὰ ἐκταθῇ ἡ ἐπὶ τῶν κτηνῶν δύναμις τοῦ ἀνθρώπου.

Παράδειγμα τοιοῦτον συνέβη τὸ 1801 ὡς πρὸς λέοντα καὶ λέαιναν, τοὺς ὁποίους εἶχε στείλειν δωρεάν πρὸς τὸν Γάλλον κυρίαρχον ὁ Βέης τῆς Κωνσταντίνης. Ὁ φύλαξ αὐτῶν, Κασσάλ τὸνομα, ἠσθένησεν· εἰς δὲ τῶν συντρόφων αὐτοῦ ἀνεδέχθη τὴν ἐπιμέλειαν τῶν θηρίων· ἡ μὲν θήλεια δὲν ἐφαίνετο τεταραγμένη διὰ τὴν μεταβολήν· ἀλλ' ὁ ἄρρην, εἰς τὴν γωνίαν τοῦ σπηλαίου του ἀποσυρθεὶς, ἐπλαγίασε σκυθρωπός, ἀποβάλλων τὰς εὐμενεῖς περιποιήσεις τοῦ νέου θεράποντος, καὶ διὰ τοῦ σιγανοῦ, ὑπόπτου μουγγρίσματος δίδων εἰς αὐτὸν σαφέστατα νὰ ἐννοήσῃ ὅτι δὲν εὐχαριστεῖτο μὲ τὴν ὑπηρεσίαν του. Ἐφαίνετο δὲ ὅτι τὸ αὐτὸ αἶσθημα ἔτρεφε καὶ πρὸς τὴν σύζυγον· τοῦλάχιστον, πλέον δὲν τὴν ἐκύτταζεν. Ὁ λέων ἐδείκνυεν ἀνησυχίαν καὶ λύπην, ὡς νὰ ἦτον ἀσθενής, καὶ οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ τὸν πλησιάσῃ. Ὅτε δὲ μετὰ καιρὸν ἀνέλαβεν ὁ Κασσάλ, καὶ ἠδύνατο πάλιν νὰ ἐκπληροῖ τὰ χρεῖα του, θέλων ἐξαίφνης νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὸν αὐτοῦ γενναῖον φίλον, ἐσύρθη ἐλαφρὰ ἐλαφρὰ εἰς τὰς κιγκλίδας τοῦ κλωβίου, καὶ παρέθηκεν εἰς αὐτὰς τὸ πρόσωπόν του· ὡς δὲ τὸν ἀνεκάλυψε τὸ ζῶον, ἀνεπετάχθη ἐκ τοῦ ὀπισθεν μέρους τοῦ κλωβίου, ἐχαΐδευσε τὸν Κασσάλ μὲ τοὺς πόδας του, ἔγλειψε τὰς χεῖρας καὶ τὸ πρόσωπόν του, καὶ ὠλόλυξεν ἀπὸ τὴν ἀγαλλίασιν. Ἰσὴν χαρὰν ἔδειξε καὶ ἡ λέαινα διὰ τὴν ἐπιστροφὴν αὐτοῦ· ἀλλ' ὁ λέων ὠργισμένος τὴν ἐδίωξεν ὀπίσω, μὴ συγχωρῶν νὰ συμμεθέξῃ καὶ αὐτὴ τῶν χαίιδευμάτων τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ Κασσάλ ἰδὼν ὅτι ἔρις ἐμελλε νὰ προκύψῃ μεταξύ τῶν θηρίων, ἐμβῆκεν εἰς τὸ σπήλαιον, καὶ ἀφοῦ τὰ κατεπράυνεν, ἀμοιβαδὸν ἐχαΐδευε καὶ ἐχαΐδεύετο ὑπ' αὐτῶν. Ὅσάκις ἤθελεν, εἰσῆρχετο εἰς τὸ κλωβίον των· ὠμίλει πρὸς τὴν θήλειαν ἢ τὸν ἄρρην εὐνοϊκώτατα· τοὺς ἐκολάκευε μὲ πρᾶον τρόπον, καὶ τοὺς ἐχαΐδευε καὶ κατεφίλει ἐπὶ τῆς χαίτης ἢ τοῦ τραχήλου· προστασσόμενοι ὑπ' αὐτοῦ, διεχωρίζοντο, καὶ ἀπεσύρετο ἕκαστος εἰς τὸ ἰδιαίτερον αὐτοῦ δωματίον, ἢ ἐπιπτον κάτω ἐπὶ τῶν νώτων, ἐξέτεινον τοὺς πόδας των, καὶ τὸν ἄφιναν νὰ δεικνύῃ τοὺς μεγίστους αὐτῶν ὀνυχας εἰς τοὺς περιεστώτας· ἢ, ὁπότε αὐτὸς τοὺς ἐδίδε σημεῖον, ἤνοιγαν τὰς εὐμεγέθεις σιαγόνας των, καὶ ἐδείκνυν τοὺς φοβεροὺς αὐτῶν ὀδόντας· ἢ μόνῃ δὲ ἀντάμοιβή ἦτον ἄδεια νὰ γλείψωσι τὰς χεῖράς του.

Ἄλλος θηροκόμος περιβόητος εἶναι ὁ Μαρτίνος, ὁ ὁποῖος διεσκέδαζε τοὺς θεατὰς παροργίζων εἰς τὸ ἄκρον τὰς τίγρεις καὶ τοὺς λέοντας, ἔπειτα δὲ δεικνύων πόσῃ δύναμιν εἶχεν ἐπ' αὐτῶν καὶ εἰς τὰς ἀγρίας ἀκόμη σιγμάς των. Ὁ ἀνθρώπος οὗτος εἶχε νέαν τινὰ τίγριν, ἣτις ἐσκίρτα μεταξύ τῶν θεατῶν, ἔγλειψε τὰς χεῖράς των, καὶ συνέπαιζε μ' ἐξαετὲς κοράσιον, τὸ ὁποῖον περιέφερε μεθ' ἑαυτοῦ. Διασωθεὶς δὲ ἀβλαβὴς ἀπὸ τὴν ἐπικίνδυνον ταύτην τέχνην, χαίρει τώρα ἐν εἰρήνῃ τοὺς καρπούς αὐτῆς.

Ο ΣΠΙΡΙΔΩΝ ἀδικίαν, θερίζει μῦθος καὶ ἐκδίκησιν.

ΑΠΟΔΕΙΞΕΙΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ.

Ἀρθ. 6.

ΘΑΥΜΑΤΑ. ΜΕΡΟΣ Γ'.

ΤΙΝΕΣ ἀπὸ τοὺς δεχομένους τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν ὁμολογοῦν ὅτι τὰ θαύματα δὲν εἶναι κάμμία τῆς πίστεως αὐτῶν βάσις. Εἶναι πληροφορημένοι (λέγουν) ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς προῆλθεν ἐκ Θεοῦ, ἐπειδὴ 'οὐδέποτε οὕτως ἐλάλησεν ἄνθρωπος, ὡς οὗτος ὁ ἄνθρωπος.' Τὴν θρησκείαν εὐρίσκουσι τόσον καθαρὰν καὶ ἀξιοθαύμαστον, καὶ τόσον ἀρμόζουσαν εἰς τὰς χρεῖας αὐτῶν καὶ εἰς τὰς χρεῖας ὅλων τῶν ἀνθρώπων, καὶ τόσον πλήρη οὐρανόου σοφίας καὶ ἀγαθότητος, ὥστε ἄλλην ἀπόδειξιν δὲν χρειάζονται τοῦ ὅτι προῆλθεν ἐξ οὐρανοῦ· ἀλλ' ὅσον διὰ τὰ θαύματα, ταῦτα (σὲ λέγουν) εἶναι ἀπὸ τὰς δυσκολίας, ὅσας ἔχει τις νὰ ὑπερβῇ· τὰ πιστεύουν ὡς μέρος τῆς θρησκείας, διότι εὐρίσκουν αὐτὰ εἰς τὰς ἱερὰς Γραφάς, ἀλλὰ καὶ χωρὶς αὐτῶν ἤθελαν πιστεῦν τὴν θρησκείαν ἐπίσης ευκόλως, ἢ καὶ μᾶλλον ευκόλως. Τὰ θαύματα (λέγουν) ἦσαν τριόντι ἀπόδειξις εἰς τοὺς ζῶντας κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, καὶ πραγματικῶς ἰδόντες αὐτά· ἀλλ' εἰς ἡμᾶς τοὺς σημερινούς ἀνθρώπους, οἵτινες ἀναγινώσκομεν μόνον περὶ αὐτῶν, εἶναι μέρος τῆς πίστεώς μας, οὐχὶ δὲ μέρος τῆς ἀποδείξεως τῆς πίστεώς μας. Καθότι μεγαλητέρα τῆς πίστεως δοκιμασία εἶναι, λέγουν αὐτοί, νὰ πιστεύωμεν εἰς τοιαῦτα θαυματουργήματα, ὅποια ὁ Ἰησοῦς λέγεται ὅτι ἐνήργησε, παρὰ νὰ πιστεύωμεν ὅτι διδασκαλία τόσον ἐξαιρετος καὶ σοφὴ, ὅποιαν αὐτὸς παρέδωκεν, ἀληθῶς προῆλθεν ἐξ οὐρανοῦ.

Καὶ τῶντι ἔχουν οἱ ἄνθρωποι οὗτοι κάποιον δίκαιον εἰς μερικὰ τῶν ὅσα λέγουν· ἀλλὰ δὲν βλέπουν καθαρῶς ἅπασαν τὴν τῶν ἀποδείξεων ὑπόθεσιν. Ἀληθεύει μὲν, ὡς παρατηροῦν, ὅτι ἔχει μεγίστην βαρύτητα ἡ ἐσωτερικὴ λεγόμενη ἀπόδειξις τοῦ Χριστιανισμοῦ· τουτέστιν, οἱ λόγοι, δι' οὓς ὀφείλομεν νὰ πιστεύωμεν αὐτὸν, οἱ συναγόμενοι ἐκ τοῦ χαρακτῆρος τῆς θρησκείας. Διότι, ὅσον μᾶλλον σπουδάζεις αὐτήν, τόσον ἰσχυρότερον κατανοεῖς ὅτι εἶναι μία τοιαύτη θρησκεία, ὅποιαν οὐδέποτε ἤθελεν ἐφεῦρεν φιλός ἄνθρωπος, ὀλιγώτερον δὲ ἀφ' ὅλους Ἰουδαίους. Ἀλλὰ τῆς αὐτῆς ἀληθείας ὑπάρχουν διάφοροι ἀποδείξεις· καὶ εἰς τὸν μὲν κάμνει βαθυτέραν ἐντύπωσιν τοῦτο, εἰς τὸν δὲ ἐκεῖνο τὸ εἶδος τῆς ἀποδείξεως. Μεταξὺ δὲ τῶν λοιπῶν, τὰ Χριστιανικὰ θαύματα εἶναι βέβαια ἐναργεστάτη ἀπόδειξις τῆς ἀληθείας τοῦ Χριστιανισμοῦ πρὸς πάντα, ὅστις ἔχει τὴν πεποίθησιν καὶ πληροφορίαν (τοιαύτης δὲ πεποιθήσεως καὶ πληροφορίας ἱδμεν ἱκανοὺς λόγους) ὅτι πραγματικῶς ἐνήργησαν. Ναὶ μὲν, δυσκολώτερον εἶναι εἰς ἡμᾶς νὰ πληροφορηθῶμεν ὅτι τὰ θαύματα ἐγιναν παρὰ εἰς τοὺς συγχρόνους καὶ συντοπίτας τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων· ἀλλ' ἀφοῦ πληροφορηθῶμεν τοῦτο, καὶ πιστεύσωμεν τὰ θαύματα, τότε εἶναι πρὸς ἡμᾶς οὐχ ἥττον ἐναργὴς ἀπόδειξις παρὰ πρὸς ἐκείνους.